

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jus Canonicum Ad Libros V. Decretalium Gregorii IX.

Huth, Adam

Augustæ Vindelicorum, 1732

31. De Officio judicis ordinarii

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63433](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63433)

TITULUS XXXI.

De Officio judicis Ordinarii.

Q. 1. *Quid sit jurisdictio in genere, & quotu-
plex?* *Resp.* ad 1. Est potestas alicujus au-
thoritatem & eminentiam habentis super alios
ex munere publico ad eorum regimen & guberna-
tionem. Per verba, *ex munere publico*, distinguitur
à potestate œconomica patris in filium, mariti in
uxorem.

Resp. ad 2. Alia est *Ecclesiastica* circa causas ad
Dei cultum & salutem animarum pertinentes ver-
sans; alia *Politica*; *Ecclesiastica* alia *fori interni*,
alia *externi*. 2. Dividitur jurisdictio in genere
in *voluntariam*, quæ in volentes exercetur, &
contentiosam. Item in *personalem*, quæ personæ,
& *realem*, quæ rei vel loco cuidam v. g. castro,
territorio perpetuò inhæret: in *separatam*, *con-
currentem*, & *communem*: in *Ordinariam*, quæ
jure & nomine proprio, & in *delegatam*, quæ
nomine & beneficio alterius, sive juris, sive homi-
nis exercetur. It. in *jurisdictionem simplicem*,
quæ mercenario judicis officio exercetur, & est
potestas præcisè jus dicendi in causis civilibus
absque coërcitione, jussione, & jure exequendi
sententiam. Et in *Imperium*, quod officio judi-
cis nobili exercetur, principaliter scil. per jussione
& coërcitionem: aliud est *merum*, sive potestas
gladii animadvertendi in facinorosos. *L. 3. ff. de
jurisd.* Præctici vocant *jurisdictionem altam*, vel

judicium sanguinis. Alii definiunt imperium *merum*, quodd sit jurisdictio, quæ exercetur officio judicis nobili, utilitatem publicam respiciente. Aliud *mixtum* vel *Jurisdictio Bassa*, aut *Vogteia*, estque Imperium conjunctum cum jurisdictione simplici, & consistit principaliter vel in jussione, vel in coërcitione, in ordine ad causas Civiles dirimendas. Vel definitur sic: Imperium *mixtum* est jurisdictio, quæ exercetur nobili judicis officio, privatam utilitatem respiciente. Actus meri Imperii & mixti variis ab Aut. recensentur, qui plerumque contra Zoëf. affirmant, de jure etiam Canonico dari merum Imperium.

Q. 2. Quot modis acquiratur jurisdictio Ordinaria & amittatur? Resp. ad 1. Tribus modis scil. à Principe supremo, qualis est Pontifex, qui constituit regulariter Primates, Archi-Episcopos, Episcopos &c. Imperator aut Rex in suo Regno: ex Privilegio competit inferioribus Principibus potestas constituendi judices Ordinarios. Deinde à Lege seu Canone acquirunt jurisditionem illi, qui secundum præscriptum Legis aut Canonis ab homine publicam potestatem habente constituuntur, qualis est Vicarius Episcopi & Capituli, Archi-Diaconus &c. Demum ex consuetudine legitime præscripta l. 3. ff. de jurisd. c. 13. in fine de for. comp. idque vel privative excluso quocunque alio, vel cumulative, ut locus sit præventioni: sive sit jurisdictio simplex, sive merum aut mixtum imperium. Engel de off. jud. n. 23.

Resp.

Resp. ad 2. Jurisdictio Ordinaria finitur lapsu temporis ; morte ejus, cui data ; resignatione ; depositione ab officio ; translatione ; non morte dantis, etiam re integrâ. *c. 2. de off. Legat. in 6. L. 6. ff. de jurisd.* excipitur specialiter Vicarius Generalis Episcopi.

Q. 3. Quis dicatur iudex Ordinarius, & quinam veniant nomine Ordinarii ? Resp. 1. Qui vi officii vel Magistratus, quem gerit, adeoque jure suo proprio jurisdictionem exercet. *L. 5. ff. de jurisd.*

Resp. 2. Nomine Ordinarii veniunt *seqq.* Papa *c. fin. de for. comp.* Cardinales, etiam non Episcopi *c. 11. de majorit. & obed.* Legati Apostolici, de quibus supra. Patriarchæ, Primate, Archi-Episcopi, Episcopi nomine Ordinarii simpliciter prolato veniunt pro sua quisque provincia vel diœcesi. Capitulum Sede vacante *c. 14. de Majorit. & obed.* Vicarius Generalis Episcopi absolutè est & dicitur Ordinarius, quia ejus jurisdictio ordinaria est, ut supra. It. Prælati quicumque inferiores habentes jurisdictionem ordinariam. Demum Parochi. *Pirh. h. t. sect. 5.*

Q. 4. Quæ sit jurisdictio & potestas Papæ, & quid vi illius possit ? Resp. 1. Triplex est jurisdictio Papæ, prout triplicem Personam repræsentat, scil. Principis sæcularis, Episcopi Romani, summi Pontificis seu Episcopi Ecclesiæ universalis ; cujus postremo hoc modo spectati duplex iterum potestas est, una *Ordinaria*, quæ sequitur ordinem juris communis ; alia *absoluta & suprema*, secundum quam intelligitur esse supra omne jus *positivum*

vum humanum, & vocatur plenitudo potestatis.
 6. 4. de concess. prab. 2. Papatu est juris divini,
 five non tantum D. Petrus constitutus est à Christo
 supremum Ecclesie caput, ut patet ex Matth. 16.
Tu es Petrus, & super hanc petram &c. Joan. 20.
& 21. Ss. PP. CC. sed etiam habuit in primatu
 Successores. Ratio, quia Christus voluit Eccle-
 siam suam durare perpetuò & usque ad finem
 mundi, ergo & voluit eam semper supremum
 habere pastorem, sine quo consistere non potest.
 3. Successores Petri sunt iidem, qui sunt in Epi-
 scopatu Romano. Desumitur ex testimonio Pon-
 tificum in 3. primis sæculis ex 4. primis CC.
 generalibus. Ss. PP. 4. Exinde deducitur, quò
 se extendat potestas clavium, five quæ est ad li-
 gandum & solvendum; jurisdictio Pontificia, in
 quantum est judiciaria quoad forum externum; in
 quantum legislativa; it. in materia beneficiaria
 &c. 5. In specie S. Pontifex ut Pastor univer-
 salis & definiens à Cathedra (id est, dum utitur
 potestate, quam habet, docendi universam Eccle-
 siam, definitque aliquid, & ad recipiendam de-
 finitionem obligat universos fideles, utpote ad
 definitionem infallibilem & fide dignam) sum-
 mus, inquam, Pontifex taliter loquens est infalli-
 bilis iudex controversiarum fidei. Ratio, quia
 est legitimus successor Petri, ergo sicut Petro
 promissa & collata est infallibilitas in docenda &
 gubernanda Ecclesia, sic & Pontifici. It. Sicut
 Petro ea data est seorsim ab Apostolis reliquis,
 sic & Pontifici. *Deinde.* Est infallibilis iudex in
 De-

Decretis morum, ita ut quæ tanquam honesta vel inhonesta, licita vel illicita præcipit, nulli sint errori obnoxia, patet ex cit. text. & ratione, quia cum sit infallibilis in decretis fidei propter assistentiam Spiritûs sancti, ergo ob eandem est infallibilis in decretis morum, cum æquè repugnet Spiritui S. suggerere inhonestum, ac falsum. Demum infallibilitas pontificis ex iisdem rationibus extendi debet ad canonizationem Sanctorum & approbationem Religionum. Ait Engel in tit. de major. & obed. n. II. de donatione Constantini Sylvestro Papæ facta, quæ huc referre possent.

Q. 5. Quæ sit potestas & officium S. R. E. Cardinalium? Resp. 1. Cardinales, quasi *cardines* Ecclesiæ dicti, sunt præcipui Papæ Consilarii. Officium eorum semper fuit in Ecclesia: nomen ante tempora S. Sylvestri non extitit: dignitas olim erat minor Episcopali, postea vel à Bonifacio VIII. vel à Clemente V. supra Episcopos, aliósque Prælatos evecti sunt: in cuius eminentiæ signum Urbanus VIII. titulum *Eminentissimi* illis adjecit. 2. Tres sunt gradus Cardinalium, scil. Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum; qui tamen omnes in *Ecclesiis sui tituli* obtinent jurisdictionem quasi Episcopalem, etiamsi tantum Diaconi sint. c. II. de majorit. & si Sacerdotes sint, Minores insuper conferre possunt. 3. *Respectu Ecclesiæ universalis* assistunt Pontifici Consilio & auxilio: in schismate, dum duo in discordia electi de Pontificatu contendunt, & nescitur, quis

quis

quis sit verus Pontifex, Concilium cogere possunt, cujus autoritate de Capite Ecclesie provideatur. Patet Exemplo Conc. Constantiens. Sede Pontificia vacante non transit ad ipsos jurisdictio Papalis c. 3. de elect. in 6. Clem. 2. eod. quae tamen ad electionem Papae & tuitionem Ecclesiae spectant, & debent & possunt facere. Azor ait, Cardinalem à Papa electum & assumptum; licet necdum consecutus sit insignia Cardinalatus; habere jus ferendi suffragii in electione Pontificis, eo quod hoc ipso, quo creatus est Cardinalis, omnem nanciscatur potestatem administrandi officium.

Q. 6. Quae jurisdictio & potestas Patriarcharum, Primatum, Archi-Episcoporum? Resp. 1. Patriarchae dicuntur illi Praelati, qui non unius tantum provinciae, sed totius Regni vel Imperii aut partis mundi Episcopis, & ipsis etiam Archi-Episcopis sunt praepositi. Alii sunt *Majores* scil. *Romanus* (qui simul Papa, simul Basilicae Lateranensis Patriarcha) *Constantinopolitanus*, *Alexandrinus*, *Antiochenus*, *Hierosolymitanus*. Alii sunt *Minores*, scil. *Patriarcha Aquileensis*, *Venetus*, *Aethiopia*, *Indiarum*, qui tamen non nisi nomine discrepant à Primatibus, Patriarcharum Majorum magna olim erat potestas, hodie cum Provinciae 4. posteriorum ab infidelibus occupentur, nomen & dignitas in Ecclesia mansit, jurisdictio cessavit.

Resp. 2. *Primates* sunt quidam Archi-Episcopi potentiores, & qui majores metropoles regunt, ut in Hispania Toletanus, in Germania olim Magde-

Magdeburgensis, hodie Salisburgensis, &c. Olim
 erant iudices Ordinarii etiam in Criminalibus per
c. 9. h. t. Archi-Episcoporum & Episcoporum sui
 districtus; hodie Jure Trid. *sess. 24. c. 5. de re-*
form. causæ Criminales majores Episcoporum &
 Archi-Episcoporum ad S. Pontificem, minores ad
 Conc. Provinciale vel ab illo deputandos spectant,
 In Causis Civilibus manet ipsis salvum jus: sic
 testatur Laym. *in c. 41. de elect. n. 6. in fin.* re-
 periri in Salzburg. provincia Episcopatus ita sub-
 jectos Archi-Episcopo Salisburgensi, ut eorum
 Episcopi à suis Capitulis electi ab illo teneantur
 petere confirmationem: Sic devolutionem fieri
 beneficiorum ob negligentiam in iis conferendis
 ab Archi-Episcopis commissam; asserit Pirh. *tit.*
de concess. præb. n. 34. Et.

Resp. 3. Archi-Episcopi dicuntur illi Prælati
 Ordinis Episcopalis, qui alicujus provinciae Epi-
 scopis omnibus præfunt: alio nomine vocantur
Metropolitani. 2. Obtenent triplicem potesta-
 tem: *prima* illis competit respectu suæ diœcesis,
 in qua habent ea jura, quæ quilibet Episcopus:
secunda respectu Episcoporum Provinciae suæ,
 quos *Suffraganeos* Archi-Episcoporum vocamus,
 & in quos jurisdictionem habent ordinariam.
c. 6. caus. 10. q. 3. 11. in princ. h. t. vi hujus
 confirmant electiones Suffraganeorum suorum,
 non specialiter, ut in Germania, paucis exceptis,
 Papæ reservatas: *de jure communi* eosdem con-
 secrant: præcipiunt ea Suffraganeis, eorumque
 Vicariis, quæ ad officium illorum spectant: causas
 eorum

eorum *Civiles* cognoscunt & terminant. *Tertia*
Potestas & jurisdictio competit Archi- Episcopis
in subditos suorum Suffraganeorum, quam tamen
exercere immediatè non possunt extra casus jure
permisos. *c. 7. caus. 9. q. 3. c. II. h. t. c. I. eod.*
in 6. capitula, in quibus casus expressi sunt, alle-
gavi. *tit. 10. supr. q. 2.*

Q. 7. Quod sit officium & potestas Episcoporum
Resp. I. Episcopus est Prælati, qui in certo alicu-
jus Provinciæ districtu præest Clero & populo,
imo Principibus & Regibus quoad curam anima-
rum & disciplinam Ecclesiasticam, speciali chara-
ctere insignitus. *c. 16. h. t. c. 7. eod. in 6. 2.*
Officium Episcopi explicatur *Act. 20. c. 15. h. t.*
Trid. sess. 5. c. 2. de reform. 3. Potestas ejus
duplex est, altera *Ordinis*; quàm habet ratione
characteris ad confirmandum, Ordinandum, con-
secrandum; altera *jurisdictionis*, quam habet
ut iudex Ordinarius & pastor Ecclesiæ suæ. Hæc
potestas jurisdictionis Episcopalis immediatè Epi-
scopis datur ab Ecclesia, seu Rom. Pont. *c. I.*
dist. 22. c. 18. caus. 24. q. I. Deinde si hæc
potestas esset immediatè à Christo data, non pos-
set Episcopis auferri ab Ecclesia vel Rom. Ponti-
fice, quod tamen per excommunicationem, degra-
dationem, depositionem fieri potest. 4. Interpre-
tes potestatem Episcopi dividunt in eam, quam
Legem jurisdictionis, & in eam, quam vocant
Legem diœcesanam. Ad *Legem jurisdictionis* re-
ferunt omnia, quæ ex parte Episcopi consistunt,
in dando & faciendo, sive sunt actus Ordinis, sive
strictæ

strictæ jurisdictionis; potestque Episcopus vi hujus omnia in sua diœcesi, quæ Pontifex per totam Ecclesiam, iis tamen exceptis, quæ Pontifex sibi reservavit, & quæ sunt juris communis. *c. 1. & fin. de Off. Archipresb. c. 16. h. t.* In jure tamen communi possunt aliqua Episcopi interdum ex consuetudine, aliàs per epykiam, nonnunquam etiam tacito vel expresso Pontificis consensu. Quæ in specie vi Legis jurisdictionalis possint Episcopi, habentur. *c. 14. 15. & 16. h. t. c. 6. de sent. excomm. in 6. c. 14. de pœnit. & remiss. Trid. sess. 22. c. 8. & sess. 24. c. 3. & 4. de reform. 5.* Ad Legem *Diœcesanam* referunt omnia, quæ ex parte Episcopi consistunt in recipiendo: vi Legis hujus juxta *c. 26. h. t.* Episcopus ab Ecclesiis & Clericis sibi subiectis exigere potest *Cathedraticum, Synodaticum, subsidium charitativum, quartam decimationum, quartam mortuorum, procurationes.* 6. Jure *extraordinario & delegato* in multis casibus Episcopus jurisdictionem obtinet in exemptos. Videatur *Trid. sess. 4. in decret. de edit. & ususac. libr. sess. 5. c. 1. & in Monasteriis & c. 21. de ref. sess. 6. c. 3. & 7. c. 14. de ref. sess. 22. in decret. de observ. in celebr. missar. sess. 23. c. 15. de reform. sess. 24. c. 1. de ref. matrim. & præcipue sess. 25. c. 4. 5. 12, 13. 14. 16. de regular. & c.* Vide etiam dicta supra ad. *Tit. 29. Q. 2.*

Q. 8. Quæ sit potestas Prælatorum Episcopo inferiorum? Resp. I. Prælati Regulares (quales sunt Abbates, & quo reducuntur Generales, Provinciales, Superiores locales) in suos subditos Reli-

Liber I.

L

gio.

giosos non potestatem tantum *denominativam* habent, id est, jus quoddam ratione voti obedientiae competens ad imperandum Religiosis subditis, & utendum eorum operibus, prout ad regularem disciplinam est conveniens; sed habent insuper jurisdictionem ordinariam quasi-Episcopalem tam in foro in-quàm externo. *c. 2. de sent. excommun.* Hæc procedunt, sive tales Prælati sint exempti, nec ne. *Pirh. h. n. 125.* De *Abbatissis* aliter loquendum, utpote quæ jurisdictionis propriè spiritualis, descendens à potestate clauvium, prorsus sunt incapaces,

Q. 9. Quæ sit potestas & officium Parochi.
Resp. 1. Parochus tantum habet de jure communi jurisdictionem, ordinariam tamen, in foro interno, quâ potest Parochianos suos, vagos item & peregrinos ad se accedentes absolvere ab omnibus non reservatis. Non autem in foro externo; adeoque nec in LL. & præceptis Ecclesiasticis, nec in votis aut juramentis potest dispensare. est comm. cum gloss. *in c. 38. caus. 11. q. 1.* & arg. *Trid. sess. 23. c. 15. de reform.* 2. Ad officium Parochi spectat emitte professionem fidei intra duos menses ab adeptâ Parochiâ juxta *Trid. sess. 24. c. 12. de reform.* Singulis dominicis & festis vel per se vel per alios, Parochianos suos in rebus divinis instruere. *Trid. sess. 5. c. 2. de reform. & sess. 24. c. 4. de reform.* iisdemque ad minimum diebus horâ competenti celebrare missam. *c. 2. de Paroch. Extrav. 2. de Treug.* administrare Sacramenta, quotiescunque rationabiliter

biliter petitur. *Barbos. de off. & pot. Paroch. p. 2. c. 19. n. 8. & c. 20. n. 13. & seq.* 3. Regulares quam habeant potestatem administrandi Sacramenta, prædicandi Verbum Dei, &c. colligendum ex privilegiis cuique Ordini concessis: ubi tamen notant DD. Constitutionem *Clem. I. de privil.* quâ Religiosis etiam Mendicantibus prohibetur sub excommunicatione latae sententiæ, ne absque licentiâ Parochi vel Episcopi Sacramenta Eucharistiæ & extremæ Unctionis (extra casum extremæ necessitatis) moribundis ministrent, ad huc hodie observandam.

TITULUS. XXXII.

De Officio Judicis.

Q. 1. *Quis dicatur iudex, & quis iudex esse possit?* *Resp.* ad 1. Est persona legitima, quæ publicam potestatem habet cognoscendi delictantium controversiis, & secundum præscripta Legum, locorumque consuetudinem de iisdem pronuntiandi. Alius est *jurisdictionalis*, qui jurisdictionem obtinet; alius *Notionalis sive Pedaneus*, qui nulli jurisdictioni præest, sed nudam notionem seu facultatem cognoscendi, mentemque suam aperiendi obtinet. arg. *L. 3. ff. de jurisdictione.* Ex usu recessit mos iudices pedaneos constituendi; vicini iis sunt *Commissarii* in foro sæculari, *Auditores* in Ecclesiastico constitui soliti.

Resp. ad 2. *Omnis, qui non prohibetur; quæ*